

ACTUL III

(Teatrul înfățișează sala cea mare a pretoriului primăriei, un fel de exagon din care se văd trei laturi. Trei uși în fund; cea din mijloc dă în coridorul de intrare; pe cea din dreapta se citește: "Ofițer țivil"; pe cea din stânga: "Arfiva". În stânga la planul al doilea, o ușă cu inscripția "Cabinetul Primarelui". În dreapta, același plan, altă ușă cu inscripția: "Registratura". - Partea din stânga până la ușa "Arfivei" este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdele de chembrică verde. Lângă grilaj, la stânga, în scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Înaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sunt două candelabre, hârtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sunt bănci dese și scaune; sub estradă, asemenea. Peste tot sunt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber de la ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea. Pe pereți câteva lămpi atârdate în cuie. Lumină cam săracă. La ridicarea perdelei, Trahanache este la masa prezidențială în jețul său, la spatele tribunei. Împrejurul mesii, Brânzovenescu și alți cetățeni. -Înaintea tribunii, cu spatele spre dânsa, alegători, cetățeni, public, unii șezând jos, alții în picioare. Pe bănci, pe scaune și împrejur asemenea. În capul băncilor din față, e Cațavencu împreună cu Ionescu, Popescu și alți dascăli și partizani. - Farfuridi e la tribună. -Perdeaua se ridică asupra unei întreruperi. În toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul.)

SCENA I

TRAHANACHE, CAȚAVENCU, BRÂNZOVENESCU, FARFURIDI, IONESCU, POPESCU, CETĂȚENI,
ALEGĂTORI, PUBLIC (Rumoare)

FARFURIDI
(de la tribună)

Dați-mi voie (*gustă din paharul cu apă.*) Dați-mi voie! (*Rumoare.*)

TRAHANACHE
(trăgându-și clopoțelul)

Stimabili! Onorabili! (*afabil*) faceți tăcere! Sunt cestiuni importante, arzătoare la ordinea zilei... Aveți puținică răbdare... (*cătră Farfuridi.*) Dă-i înainte, stimabile, aveți cuvântul!

FARFURIDI
(cătră adunare)

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voi încheia cât se poate mai scurt...

POPESCU

Parol?... Numai dacă t-ei ținea de vorbă. (*râsete în partea unde sunt dascălii.*)

FARFURIDI

Rog, nu mă-nterupeți, dați-mi voie...

TRAHANACHE
(cătră partea unde e Popescu)

Stimabile, nu-nterupeți...

FARFURIDI

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheia, precum am zis, cât se poate mai scurt. (*bea o sorbitură, apoi, reluându-și răsuflarea, rar ca și cum ar începe o poveste.*) La anul una-mie-opt-sute-două-zeci-și-unu... fix... (*Rumoare și protestări în grupul lui Cațavencu: A! A! A!*)

POPESCU

Dacă ne-ntoarcem iar la 1821 fix, ne-am procopsit. (*rumoare și protestări.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie... La una-mie-opt-sute...

TOȚI
(în cor, cu tonul lui)

Douăzeci-și-unu fix... (*rumoare și protestări.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie.

TRAHANACHE
(clopoțel)

Stimabile, onorabile! Nu întrerupeți... Aveți puținică...

CAȚAVENCU

Ce răbdare, venerabile domnule prezident! Ceasurile sunt înaintate. Sunt și alți oratori înscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP

Da! Da!

CAȚAVENCU

Onorabilul orator a promis să încheie cât se poate mai scurt: apoi ce fel de scurt este asta, s-o luăm a doua oară de la 1821? A! A! A!

TOȚI DIN GRUP

A! A! A! (*rumoare.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie...

TRAHANACHE

(cătră Farfuridi cu dulceață, ridicându-se peste masă cătră tribună)

Stimabile... eu gândesc că nu ar fi rău să sărim la 48...

CAȚAVENCU

(strigând)

Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și TOȚI DIN GRUP

Da! Da! La 64...

TRAHANACHE

(ridicându-se ca și când ar consulta adunarea)

Adică... la plebicist?

TOȚI

Da, la plebicist! (*zgomot.*)

FARFURIDI

(întorcându-se cu spatele spre adunare și cu fața la prezident)

Dați-mi voie, domnule prezident; mi-ați acordat cuvântul: îmi pare că un prezident o dată ce acordă cuvântul...

TRAHANACHE

(sculându-se și punând, peste masă, mâinile pe umerii lui Farfuridi, mângâietor)

Dacă mă iubești, stimabile, fă-mi hatârul... să trecem la plebicist... dorința adunării!...

FARFURIDI

Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE
(și mai rugător)

Să trecem la plebicist! (*îl întoarce binișor de umeri cu fața spre adunare.*)

TOȚI
(cu putere)

Da! La plebicist! La plebicist!

FARFURIDI
(soarbe o dată și cu aerul resignat)

Ce ziceam dar? La 1864, vine, mă-nțelegi, ocaziunea să se pronunțe poporul printr-un plebicist... Să vedem însă mai-nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicist...

IONESCU

Știm ce este plebicistul! Mersi de explicație!

TOȚI

Nu trebuie explicație... (*rumoare.*)

FARFURIDI
(cătră întrerupători)

Dați-mi voie! (*cătră Trahanache.*) Domnule prezident!...

TRAHANACHE
(clopoțel)

Stimabilii, onorabilii, rog nu întrerupeți pe orator, (*foarte afabil*) faceți tăcere; sunt cestiuni arzătoare la ordinea zilei; aveți puținică răbdare. (*cătră Farfuridi.*) Aveți cuvântul, stimabile, dați-i înainte!

FARFURIDI
(luând vânt)

Când zicem dar 64, zicem plebicist, când zicem plebicist, zicem 64... Știm, oricine dintre noi știe ce este 64, să vedem ce este plebicistul... (*cu tărie începând fraza.*) Plebicistul!...

CAȚAVENCU

Aci nu e vorba de plebicist...

FARFURIDI

Dați-mi voie; (*discutând cu Cațavencu*) mi se pare că atunci când zicem 64... (*cu energică convingere*) și să nu căutați a încerca măcar să mă combateți; vă voi dovedi cu date istorice că toate popoarele își au un 64 al lor...

CAȚAVENCU

Dați-mi voie; nu e vorba de 64. (*rumoare aprobativă pentru Cațavencu.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie... (*Toate colochiile și întreruperile se fac avocățeste, cu multă vioiciune și cu tonul înțepat și volubil.*) Domnule prezident!...

TRAHANACHE

(clopoțel)

Stimabile, onorabile, faceți tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CAȚAVENCU

(ridicându-se în capul băncii)

Cum, domnule prezident? De unde până unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei? Dacă nu mă-nșel, îmi pare că suntem în anul de grație 1883... Ce are a face? Chemați pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE

(ridicându-se iar peste masă și atingându-l pe umere pe Farfuridi)

Stimabile... (*afabil și rugător*) să lăsăm plebicistul, dacă mă iubești; să trecem la cestiune.

FARFURIDI

(obosit de întreruperi, întorcându-se cu fața spre Trahanache și cu spatele la adunare)

Domnule prezident, ați binevoit a-mi acorda cuvântul... Eu cred c-ar trebui...

CAȚAVENCU

(strigând)

Nu trebuie, onorabile!

TOȚI DIN GRUP

Nu, nu trebuie!

TRAHANACHE

(punând mâinile, peste masă, pe umerii lui Farfuridi, și foarte dulce)

Mă rog, dacă mă iubești, fă-mi hatârul... dorința adunării, stimabile... (*îl întoarce de umeri binișor cu fața spre adunare.*)

TOȚI

Da! La chestiune! La chestiune!

FARFURIDI

(foarte obosit, soarbe și se resignează)

Ajungem dar la chestiunea reviziunii Constituțiunii și Legii Electorale...

TOȚI

(cu satisfacție)

A! Așa da!

TRAHANACHE

(asemenea)

A! (*clopoțel.*) Ei! Acu aveți puținică răbdare... (*cătră Farfuridi.*) Scurt, stimabile, scurt, dacă mă iubești: dorința adunării.

FARFURIDI

(asudă, bea și se șterge mereu cu basmaua)

Mă rog, dați-mi voie! Știți care este opinia mea în privința revizuirii?

TOATĂ SALA

Nu!... Să vedem!... Spune!

CAȚAVENCU

(batjocoritor)

Să vedem opinia lui d. Farfuridi. (*Trahanache clopoțește.*)

FARFURIDI

(asudă mereu și se emoționează pe văzute)

Opinia mea este aceasta: e vorba de revizuire, da?

TOȚI

(puternic)

Da! Da!

FARFURIDI
(emoționat și asudând)

Atunci, iată ce zic eu, și împreună cu mine (*începe să se înece*) trebuie să [*sic*] zică asemenea toți aceia care nu vor să cază la extremitate (*se îneacă mereu*), adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... Într-o chestiune politică... și care, de la care atârnă viitorul, prezentul și trecutul țării... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (*se încurcă, asudă și îngHITE*) încât vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... Da... Pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mă pot pronunța astfel, care lovesc soțietatea, adică fiindcă din cauza zguduirilor... și... idei subversive... (*asudă și se rătăcește din ce în ce*) și mă-nțelegi, mai în sfârșit, pentru care în orice ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic într-o privință, poporul, națiunea, România... (*cu tărie*) țara în sfârșit... cu bun-simț, pentru ca Europa cu un moment mai înainte să vie și să recunoască, de la care putem zice depandă... (*se încurcă și asudă mai tare*) precum, - dați-mi voie - (*se șterge*) precum la 21, dați-mi voie (*se șterge*) la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea și la 84 și 94, și ețetera, întru cât ne privește... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine însă! (*foarte asudat, se șterge, bea, iar se șterge și suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu mâna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo și aplauze în fund, conduse de Brânzovenescu; râsete și sâsâituri în grupului lui Cațavencu. Clopoțelul lui Trahanache de abia se mai aude. - După ce s-a mai oprit zgomotul, cu multă aprindere.*) Dați-mi voie! Termin îndată! Mai am două vorbe de zis. (*zgomotul tace.*) Iată dar opinia mea. (*în supremă luptă cu oboseala care-l biruie.*) Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! Dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!

(Aplauze în fund, sâsâituri în față. Farfuridi coboară zdrobit, ștergându-se de sudoare, și merge n fund. Brânzovenescu și alți alegători îl întâmpină și-i strâng mâna. - Rumoare. Mai mulți din auditoriu se scoală și strică rândurile. Cațavencu suie de la dreapta în mijloc, unde vorbește încet cu grupul său gesticulând viu. Cu un alt grup mai în fund Farfuridi și Brânzovenescu asemenea. - Pristanda iese misterios din cabinetul primarului, trece prin ușcioara grilajului, care este la spatele tribunii, și trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoțelul.)

SCENA II
ACEIAȘI - PRISTANDA

TRAHANACHE
(lăsând clopoțelul și întorcându-se la spatele mesii)

'Ai? Ce e?

PRISTANDA
(misterios și repede)

Coane Zahario! Conul Fănică, coana Joițica!...

TRAHANACHE

Ei? Ce?

PRISTANDA

Sunt dincoace în cabinet... au venit pe din dos, vă așteaptă. Numai decît să poftiți acolo.

TRAHANACHE
(asemenea misterios)

Nu pot să las prezidenția... să aibă puținică răbdare.

PRISTANDA

Trebuie... numai decît!... Suspandați!

TRAHANACHE
(trage clopoțelul și se ridică)

Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ținut respectabilul nostru concetățean și avocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspendăm ședința pentru cinci minute.

VOCI

Da! Da! Pentru cinci minute!...

(Cațavencu cu grupul său, Farfuridi și Brânzovenescu cu al lor se amestecă în mulțime. Trahanache, care s-a dat jos de pe tribună, a deschis porțiția grilajului și a trecut cu Ghiță în partea stângă despărțită, bate în ușa "Cabinetului Primarului". Zoe și Tipătescu îi deschis; Trahanache și Ghiță dispar înăuntru; ușa se închide la loc.)

SCENA III

ACEIAȘI - fără TRAHANACHE și PRISTANDA

CAȚAVENCU
(cătră grupul lui)

Ei, cum să-l trimeți în Cameră, nene, pe stimabilul? Nu zic, are ideile, opiniile lui - și eu respect ideile, numai să fie sincere, și el e sincer, n-ai ce zice, - respect la orice opiniune!... Dar să-ți vie stimabilul cu idei învechite, cu opiniuni ruginite, și să te sperie mereu cu Europa, cu zguduiuri, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voie să-i spui...

POPESCU

Nu, uite ce susține Farfuridi, n-ai înțeles; susține că adică după istorie - d-aia se teme el de zguduirii - nu trebuie să dăm exemplu rău surorilor noastre de ginte latină. N-ai auzit, chiar a zis-o el: surorile noastre de ginte latină...

IONESCU

Da! A zis-o...

CAȚAVENCU
(cu aer de protecție)

Voi dascălii sunteți băieți buni, dar aveți un cusur mare: cum vă vorbește cineva de istorie, s-a isprăvit, are dreptate. (*cu putere.*) Ce istorie? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te-nvață istoria mai întâi și-ntâi?

POPESCU

Că România de la Traian...

CAȚAVENCU

Nu-i așa...

IONESCU

Că adică străbunul nostru...

CAȚAVENCU

Ce străbun! Ce nostru! Vezi că nu știți! (*cu tonul retoric.*) Or, mai întâi și-ntâi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, (*publicul începe să-i ia aminte că perorează și se grupează încet-încet împrejurul lui ca să asculte*) ba chiar dă înapoi, că legea progresului este așa, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe. (*Grupul lui Cațavencu aprobă și admiră, grupul lui Farfuridi și Brânzovenescu, care s-au apropiat și ascultă mai dintr-o parte, dă din umeri.*)

IONESCU

Asta e așa.

POPESCU

Nici nu mai încapе vorbă.

FARFURIDI
(înțepat)

Da! Progres! Progres fără conservațiune, când vedem bine că Europa...

CAȚAVENCU
(înterupându-l lătrător)

Nu voi, stimabile, să știu de Europa d-tale, eu voi să știu de România mea și numai de România... Progresul, stimabile, progresul! În zadar, veniți cu gogorițe, cu invențiuni antipatriotice, cu Europa, ca să amăgiți opinia publică...

FARFURIDI
(și mai înțepat)

Dă-mi voie... Mi se pare că altcineva amăgește opinia publică...

CAȚAVENCU

Nu voi să știu de ce zici d-ta.

BRÂNZOVENESCU

Firește că nu vrei să știi... nu-ți vine la socoteală...

CAȚAVENCU
(și mai lătrător)

Să-și vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm în trebile ei? Nu... N-are prin urmare dreptul să se amestece într-ale noastre... D-ta ești avocat, ești confrate cu mine...

FARFURIDI

Da, sunt avocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAȚAVENCU
(urmându-și jocul)

Știi ca și mine principiul de drept, fiecare cu al său, fiecare cu treburile sale... *oneste bibere...*

FARFURIDI

Da' de onest n-ai încotro!... (*grupurile Cațavencu și Farfuridi încep a se despărți, fiecare de o parte.*)

CAȚAVENCU
(cu totul înțepător)

Stimabile, nu știu pentru ce d-ta mă prigonești de la o vreme... Ce ai cu mine? Suntem în fața alegătorilor, stimabile: *or*, nu încape pică; să luptăm: d-ta o să-ți pui candidatura, o știm; eu și-o

declar că mi-o pui pe a mea... luptă electorală! Și știm că lupta electorală este viața popoarelor... De ce te revolți contra adevărului? În contra dreptului?... *Oneste bibere, onorabile!... (aprobări din partea grupului.)*

FARFURIDI

(izbucnind)

Ia scutește-mă cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe de o parte "Răcnetul Carpaților", pe de altă parte chiverniseala confrăților; pe de o parte opoziție la toartă, pe de altă parte teșcherea la buzunar!... Urlă târgul, domnule...

BRÂNZOVENESCU

(trăgându-l de mânecă)

Tache! Tache!

FARFURIDI

(smucindu-se)

Ia lasă-mă-n pace, să mă răfuiesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu știm, nu vedem, orbi suntem? D-ta ești candidatul prefectului...

CAȚAVENCU

(râzând)

Eu sunt candidatul grupului tânăr, inteligent și independent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident - (*îl caută cu ochii*) unde e venerabilul prezident? Nu-l văz... -va proclama, pe cât știm, astă-seară pe candidatul comitetului dv. - comitetul dv. - ...*Or*, dacă voi avea onoarea ca să mă agreeze și comitetul dv. ... căci e al dv. ...

FARFURIDI

(fierbând mereu)

Nu mai este comitetul nostru, este al dumatiale...

BRÂNZOVENESCU

Tache! Tache, fii cuminte. (*îl trage de mânecă, Farfuridi se smucește.*)

CAȚAVENCU

(cu ton batjocoritor)

Adică, dă-mi voie, d-ta nu mai ești al comitetului! (*grupurile se desinează distinct de două părți și se privesc cu încordare.*)

FARFURIDI

Da, eu nu mai sunt, eu care am susținut totdeauna partidul... și d-ta, care l-ai înjurat totdeauna... ești!

CAȚAVENCU

Dă-mi voie!...

FARFURIDI
(furios)

Ce voie! Ce voie!... Vii cu moftologii, cu iconomii, cu soțietăți, cu scamatorii, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, (*mişcare în grupul Cațavencu*) cu moftangiii d-tale...

POPESCU
(violent)

Domnule, retrage-ți cuvântul!

FARFURIDI
(continuând)

Cu grupul (*umflând cuvintele*) inteligent,... independent,... impertinent! (*pornește spre fund cu Brânzovenescu și cu grupul lor.*)

TOȚI
(din grupul lui Cațavencu)

A! A! (*se reped spre ei, zgomot, învălmășală și ghiontuieli.*)

FARFURIDI
(ieșind prin fund)

Vă-nvățăm noi, papugiilor!

GRUPUL CAȚAVENCU

Afară! Afară! (*urmărește în fund pe cei din grupul Farfuridi.*)

(Toată lumea s-a înghesuit în fund și a ieșit afară cu zgomot. În tot timpul scenii următoare, sala întrunirii e goală. În fund, prin ușe, se văd mai mulți alegători primblându-se în sus și-n jos, vorbind încet și fumând.)

SCENA IV

TRAHANACHE ieșind repede din fund, din cabinetul primarului în partea despărțită cu grilaj, după el FĂNICĂ și ZOE urmărindu-l. (Scena aceasta se face misterior și răpede.)

TRAHANACHE

Nu! Nu se poate...

ZOE
(urmărindu-l)

Nene...

TIPĂTESCU
(asemenea)

Neică Zahario.

ZOE

Dacă ai ținut vreodată la mine...

TIPĂTESCU

Dacă mi-ești prietin...

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare! (*serios.*) Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf?

TIPĂTESCU

Bine, frate, plastograf, așa e; dar până să bage lumea de seamă... să-l tragem în judecată...

ZOE

Să ne facem de râs prin tribunale... nene, gândește-te...

TRAHANACHE
(după un moment de ezitare)

Ei nu! Dacă ar fi numai una... aia cu scrisoarea ta către Joițica, înțeleg; să zic: pentru politică - unde e în joc interesul țării, ca oricare român, a încercat omul, ca să te forțeze adică, pentru că te știe că ții la onoarea Joițichii, ca prietin ce-mi ești, - a făcut plastografie...

TIPĂTESCU

Se-nțelege!

ZOE

Firește; în politică...

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare... De astălaltă? (*se lovește cu mâna pe buzunarul hainii.*) Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri - (*schimbând tonul.*) Martoră mi-e Maica Precista! Să n-am parte de Joița - că e de față - să spuie...

ZOE

(cu sentiment)

Nene!

TRAHANACHE

N-am umblat în viața mea cu diplomăție; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul a la Matternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPĂTESCU

(impacientat)

Nu pricep, neică Zahario!

ZOE

(asemenea)

Nici eu.

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare! (*scoate o hârtie din buzunar și o desface - o poliță.*) Asta tot pentru politică e? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soțietate, sunt tot pentru enteresul țării?

TIPĂTESCU

(luând degrabă polița și examinând-o când pe-o partea când pe alta)

Suntem scăpați!

ZOE

Scăpați?

TRAHANACHE

Ei apoi? Când îți spuneam eu să ai puținică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacăă...

TIPĂTESCU

(abia stăpânindu-și bucuria)

Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

TRAHANACHE

Așa da!

ZOE

Mi-e frică!...

TIPĂTESCU

Nu mai avem nici o grijă.

TRAHANACHE

... Dă-mi înscris pe Gagamiță ăla, să nu-i uit numele... *(vorbește încet cu Zoe.)*

TIPĂTESCU

(scoate portofelul, rupe o filă și scrie pe ea, apoi o dă lui Zaharia)

Iată...

TRAHANACHE

Mă duc să deschid ședința.

TIPĂTESCU

Anunță îndată candidatura, ridică ședința și vino să mergem la preferanță, te așteptăm...

TRAHANACHE

(vrând să treacă prin porțița grilajului în partea tribunii)

A! Ți-am dat polița lui Cațavencu... Să nu o pierzi. *(trece.)*

TIPĂTESCU

N-ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hârtiile de preț... *(sărută repede pe Zoe.)*

ZOE

Fănică!

TIPĂTESCU

A! Acuma, să-l lucrez eu pe nenea Cațavencu (*ies amândoi iute pe ușa din stânga.*)

SCENA V

TRAHANACHE, care s-a urcat la tribună, apoi CAȚAVENCU, POPESCU, IONESCU, ALEGĂTORI, PUBLICUL venind din fund și ocupând locurile lor din scena I-a. Intrare zgomotoasă, acompaniată de clopoțelul prezidentului.

TRAHANACHE

(în picioare)

Orele sunt înaintate! Pofțiți, pofțiți, stimabililor: avem cestiu ni arzătoare la ordinea zilei... (*șade.*)

(Toată lumea s-a așezat la locul său.)

CAȚAVENCU

(cu modestie)

D-le președinte, vă rog, cerusem și eu cuvântul...

TRAHANACHE

Da, (*binevoitor*) da, stimabile. Aveți cuvântul. Pofțiți la tribună!...

(Mișcare în grupul lui Cațavencu.)

CAȚAVENCU

(ia poză, trece cu importanță printre mulțime și suie la tribună; își pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă, scoate un vraf de hârtii și gazete și le așază pe tribună, apoi își trage batista și-și șterge cu eleganță avocățească fruntea. Este emoționat, tușește și luptă ostentativ cu emoția care pare a-l birui. - Tăcere completă. Cu glasul tremurat.)

Domnilor!... Onorabili concetățeni!... Fraților!... (*plânsul îl îneacă.*) Iertați-mă, fraților, dacă sunt mișcat, dacă emoțiunea mă apucă așa de tare... suindu-mă la această tribună... pentru a vă spune și eu... (*plânsul îl îneacă mai tare.*)... Ca orice român, ca orice fiu al țării sale... în aceste momente solemne... (*de abia se mai stăpânește*) mă gândesc... la țărișoara mea... (*plânsul l-a biruit de tot*) la România... (*plânge. Aplauze în grup*)... la fericirea ei!... (*același joc de amândouă părțile*)... la progresul ei! (*asemenea crescendo*)... la viitorul ei! (*plâns cu hohot. Aplauze zguduitoare.*)

IONESCU, POPESCU, TOȚI

(foarte mișcați)

Bravo!

CAȚAVENCU

(ștergându-se repede la ochi și remițându-se d-odată; cu tonul brusc, vioi și lătrător)

Fraților, mi s-a făcut o imputare și sunt mândru de aceasta!... O primesc! Mă onorez a zice că o merit!... (*foarte volubil.*) Mi s-a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultra-progresist... că sunt liber-schimbist... că voi progresul cu orice preț. (*scurt și foarte rețezat.*) Da, da, da, de trei ori da! (*aruncă roată priviri scânteietoare în adunare. Aplauze prelungite.*)

CAȚAVENCU

Da! (*cu putere din ce în ce crescândă.*) Voi progresul și nimic alt decât progresul: pe calea politică... (*îngrașă vorbele.*)

POPESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Socială...

IONESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Economică...

POPESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Administrativă...

IONESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL

Bravo! Bravo!

TRAHANACHE
(clopoțind)

Rog, nu întrerupeți pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU
(cu tărie)

Nu mă tem de întreruperi, venerabile domnule președinte... (*cătră adunare și mai ales cătră grup, cu tonul sigur.*) Puteți, d-lor, să întrerupeți, pentru că eu am tăria opiniunilor mele... (*reintrând în tonul discursului și îngrășând mereu vorbele*) și... și... finanțiară. (*Aplauze prelungite.*)... Da, suntem ultra-progresiști, da, suntem liber-schimbști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci înorașul nostru "Aurora Economică Română", soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentru că noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voi să recunosc epitropia bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră; căci în districtul nostru putem face și noi ce fac dânșii în al lor...

GRUPUL
(aplauze)

Bravo!

CAȚAVENCU

Soțietatea noastră are de scop să încurajeze industria română, pentru că, dați-mi voie să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm rău...

GRUPUL
(aplauze)

Bravo!

CAȚAVENCU

Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce aclamăm? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face de loc în țara noastră!

GRUPUL

Bravo! (*aplauze entuziaste.*)

TRAHANACHE
(clopoțind)

Stimabile... nu...

CAȚAVENCU

Lăsați, d-le președinte, să întrerupă... nu mă tem de întreruperi!... În Iași, de exemplu, - permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată! - în Iași n-avem nici un negustor român, nici unul!...

GRUPUL
(mișcat)

A!

CAȚAVENCU

Și cu toate aceste toți faliiții sunt jidani! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel!

GRUPUL

Bravo! (*aplauze.*)

CAȚAVENCU

Ei bine! Ce zice societatea noastră? Ce zicem noi?... Iată ce zicem: această stare de lucruri este intolerabilă! (*aprobări în grup. Cu tărie.*) Până când să n-avem și noi faliiții noștri?... Anglia-și are faliiții săi, Franța-și are faliiții săi, până și chiar Austria-și are faliiții săi, în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliiții săi (*îngrășă vorbele.*)... Numai noi să n-avem faliiții noștri!... Cum zic: această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate dura!... (*aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scânteietoare în adunare. În momentul acesta mai mulți inși se mișcă în fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță în țivil.*)

SCENA VI

ACEIAȘI - GHIȚĂ PRISTANDA și CETĂȚEANUL forate șovăind. Zgomot la intrarea acestora

TRAHANACHE
(clopoțind)

Faceți puținică tăcere...

CAȚAVENCU

(care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda și a Cetățeanului turmentat, și-a consultat hârtiuțele, cu ton predominant)

Fraților, iată ce spun statutele soțietății noastre la art. I-ii: "Se formează în urbea noastră o soțietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul soțietății este ca România să fie bine și tot românul să prospere!"

CETĂȚEANUL

(care, de la intrare, a venit șovăind până la mijloc și s-a turnat pe un scaun în fața tribunii, se scoală și ridică mâna)

Și eu! (*sughite*) și eu sunt! (*șovăie și iar se toarnă pe scaun. - Râsete în fund, rumoare în față.*)

CAȚAVENCU

(cătră Trahanache, întorcându-se spre masa prezidențială)

Domnule președinte, rog să nu fiu întrerupt...

TRAHANACHE

Parcă ziceai, stimabile, că întreruperile...

CAȚAVENCU

Da (*cu dignitate*) dar...

TRAHANACHE

În sfârșit... (*clopoțind.*) Nu întrerupeți, mă rog...

CAȚAVENCU

(căutând șirul)

Ziceam dar: "... ca România să fie bine și tot românul să prospere"...

CETĂȚEANUL

(se scoală șovăind și ridică mâna)

Și eu sunt! (*sughite rău; râsete, rumoare.*)

TRAHANACHE

A! (*sculându-se peste masă.*) Ce? Ce ești d-ta, stimabile?...

CETĂȚEANUL

(sughitând)

Mă cunoaște d. Nae... (*arată spre Cațavencu.*) Cioclopedică... (*râsete, rumoare.*)

CAȚAVENCU

(nervos)

Ce?

CETĂȚEANUL

Română!... (*râsete; sughite.*) Aurora!... (*sughite; râsete, rumoare din ce în ce mai mare.*)

TRAHANACHE

(nervos și el, cătră adunare, clopoțind)

Faceți tăcere, stimabile!... (*cătră Cetățeanul turmentat.*) Cum?

CETĂȚEANUL

(șovăind)

Cioclopedică! (*sughite.*) Comportativă! (*sughite.*) Iconomie! (*sughite.*) Soțietate care va să zică... (*râsete și rumoare mare.*)

IONESCU

E turmentat!...

POPESCU

E tun! (*grupul se mișcă; unii se scoală.*)

CETĂȚEANUL

(sughițând și strigând)

Sunt nembru!

TRAHANACHE

(agitând clopoțelul cu putere, cătră Ionescu și Popescu)

Stimabile! Stimabile, (*cu afabilitate*) rog, dați afară pe onorabilul!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară! E turmentat! Afară! (*Ionescu și Popescu îl îmbrâncesc spre ușă. Cațavencu s-a dat jos de la tribună și vorbește cu câțiva din grup.*)

CETĂȚEANUL

(îmbrâncit de dascăli și opunându-se)

Nu mă-mbrânciți... că amețesc!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară!

CETĂȚEANUL

Nembru!

(Toată scena aceasta a fost însoțită de râsete și rumoare. Dascălii au dat afară pe Cetățeanul turmentat. În adunare, mișcare. Pristanda se apropie la tribună, în vreme ce dascălii și grupul lor, în mijloc cu Cațavencu, se agită și-și reiau locurile.)

PRISTANDA

(misterios lui Trahanache)

Coane Zahario, dă-i zor! Trebuie să-l lucrăm pe onorabilul, pe d. Nae Cațavencu; ordinul lui conul Fănică... Sunt la ușă, când oi tuși de trei ori, d-ta proclamă catindatul și ieși pe porțiță... și pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE

(încet)

Bine.

PRISTANDA

(încet)

Când oi tuși de trei ori: nu mi-a sosit încă oamenii!... *(trece lângă ușa din fund, pe unde intră cu zgomot Farfuridi, Brânzovenescu și alți câțiva. Pristanda vorbește încet cu dânsii. Toți se aranjează în fund, astupând ușa de ieșire.)*

SCENA VII

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU și alți alegători și CETĂȚEANUL TURMENTAT, apoi ZOE și TIPĂTESCU ascunși după grilaj și ascultând ce se petrece în adunare

TRAHANACHE

(clopoțind, către Cațavencu, care vorbește încet cu grupul lui)

Poftiți la tribună, stimabile!... *(Cațavencu pornește spre tribună.)*

ZOE

Nu mai auz nimic...

TIPĂTESCU

Pesemne n-a sosit încă Ghiță.

CAȚAVENCU
(de la tribună)

Fraților!

FARFURIDI
(aducând din fund pe Cetățeanul turmentat)

Te-a dat afară? Cum se poate, fraților, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetățean onorabil, pe un alegător?

BRÂNZOVENESCU

Pentru că d. Cațavencu...

CAȚAVENCU
(răcnind)

Stimabile! (*lui Trahanache.*) Domnule prezident! (*Rumoare surdă în fund.*)

TRAHANACHE

Stimabile (*clopoțind*) aveți puținică răbdare. (*Ghiță tușește cu putere de trei ori.*) Fiindcă orele sunt înaintate...

CAȚAVENCU

Dați-mi voie...

TRAHANACHE
(ridicându-se)

Fiindcă unii dintre domnii alegători au început să plece, ar fi bine, cred, mâine fiind alegerea, ca chiar acum să rugăm pe onorabilul orator să-și întrerupă discursul un moment, să aibă puținică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAȚAVENCU
(cu aer foarte degajat)

Primesc cu mulțumire, d-lre președinte. (*coboară de la tribună, către grupul său.*). Numele candidatului.

TOȚI
(din grup și din sală)

Da! Numele candidatului!

ZOE
(tremurând, încet)

Fănică!

TIPĂTESCU
(încet)

Taci! N-ai grijă!

TRAHANACHE
(citind foaia între lumânări)

Stimabil! Candidatul pe care-l susține comitetul nostru, este domnul...

IONESCU

Nae Caț...

TRAHANACHE
(întrerupându-l)

Ai puținică răbdare... (*citind*) domnul...

CAȚAVENCU

Domnul... (*Toată lumea ascultă cu mare nerăbdare și în deplină tăcere; Zoe se strânge după grilaj lângă Tipătescu.*)

TRAHANACHE

Domnul... Agamiță Dandanache!

(Mișcare de satisfacție în fund. În grupul din față turburare. Zoe și Tipătescu ascultă mișcați.)

CAȚAVENCU
(sărind în loc și răcnind)

Trădare! (*gesticulează viu în mijlocul grupului său. În fund aplauze.*)

TRAHANACHE
(în picioare)

Dați-mi voie! (*clopoțind; după un moment de tăcere.*) Cine a pronunțat cuvântul trădare? (*Toată lumea e în picioare și în fierbere.*)

CAȚAVENCU
(din mijlocul grupului, cu putere)

GHIȚĂ, BRÂNZOVENESCU și CETĂȚEANUL TURMENTAT și CEI DIN FUND

Afară! Afară moftologul!

TRAHANACHE

(trăgând clopoțelul foarte violent, către grupul din fund)

Aveți puținică răbdare! (*cătră Cațavencu.*) Și cine este trădător, stimabile?

CAȚAVENCU

(foarte aprins)

Acela care falsifică numele candidatului odată hotărât, acela care uită, care trădează interesele și onoarea familiei sale... (*cu un gest colosal.*) D-ta!

TRAHANACHE

(trântind clopoțelul pe masă în culmea indignării)

Apoi, ai puținică răbdare, stimabile! Mă scoți din țâțâni... Eu falsificator?... Pe mine, cetățean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie într-o adunare publică, să mă facă falsificator... cine? (*rumoare mare. Tipătescu și Zoe ascultă palpitând*) Cine? (*cu energie.*) Un plastograf patentat!

CAȚAVENCU

(sărind din loc)

Plastograf!

TOȚI DIN FUND

(strigând amenințător)

Afară plastograf!

TOȚI DIN FAȚĂ

(asemenea)

Afară falsificatorul! Trădătorul! (*fierbere mare.*)

CAȚAVENCU

(spumând, se repede din mijlocul grupului său la tribună cu pumnii încleștați și zbierând febril. Un moment tăcere)

Fraților! Domnilor! Un moment, onorabili concetățeni! Am voit să acoper o rușine care se petrece de atâta vreme în sânul orașului nostru... (*Zoe și Tipătescu mișcare*) am voit să cruț opinia publică de o lovitură scandalosă;... astăzi însă am fost lovit așa de crud în dignitatea mea, încât nu mai pot tăcea. (*Zoe și Tipătescu mișcare.*) Acest onorabil cetățean, (*arată pe Trahanache*) acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache...

TRAHANACHE
(cu pofidă)

Ei? Eu...

CAȚAVENCU

Este atât de naiv, încât crede că e plastografie un document olograf...

(Zoe și Tipătescu mișcare de groază.)

ZOE

Fănică!... (*șovăie.*)

TIPĂTESCU
(susținând-o și răcnind cu o supremă putere)

Ghiță! (*se repede la portița grilajului... Zoe se agață de el și-l oprește. Rumoare mare.*)

PRISTANDA

(punând mâinile amândouă lângă gură ca o port-voce și strigând asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea)

Prezent! (*cătră cei din fund.*) Pe el, copii! (*Grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu, Cetățeanul turmentat se repede la tribună și pun mâna pe Cațavencu.*)

CAȚAVENCU
(continuând a zbiera în mijlocul zgomotului)

O scrisorică a prefectului cără...

GRUPUL LUI CAȚAVENCU

Pe ei, fraților. (*Grupul din față dă năvală spre fund.*)

TOATĂ LUMEA

Afară! Ho! Huideo!

(Zgomot la culme, strigăte, huiduieli, fluierături. Zaharia Trahanache a ieșit repede pe portița grilajului, a dat dincolo de Zoe și de Tipătescu, și toți trei ascultă ce se petrece în adunare. Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu au apucat de gât pe Cațavencu și-l târăsc afară. Grupul Ionescu și Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele și mișcărilor acestea din urmă se fac deodată și într-o clipă. - Cortina se lasă asupra primei mișcări a scandalului.)